

Vergaderjaar 2017–2018

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 443

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 juni 2018

Mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Minister voor Rechtsbescherming en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid doe ik uw Kamer, op verzoek van de Vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid op 28 mei jl. een reactie toekomen op «De staat van de Rechtshandhaving van Caribisch Nederland 2017» van de Raad voor de rechtshandhaving. Hieronder zal ik eerst op de algemene bevinding van de Raad ingaan. Daarna zal ik reageren op de gemonitorde aanbevelingen (*a-i*) om tot slot in te gaan op de opmerkingen van de Raad over andere onderwerpen.

Algemeen beeld

Met de Staat van de rechtshandhaving 2017 geeft de Raad een overkoepelend beeld van het functioneren van de rechtshandavingsketen in Caribisch Nederland (CN). De Raad schetst over het algemeen een positief beeld, waarbij geconstateerd wordt dat er flinke stappen zijn gezet, met name waar het gaat om inbedding van de justitiële diensten in de samenleving. Deze constatering onderschrijf ik, er is en wordt hard gewerkt om op praktische wijze tegemoet te komen aan de behoeftes van de samenlevingen in CN.

De kritiek dat er een kloof bestaat tussen het beleid in Den Haag en de uitvoering in CN is mij niet onbekend. Om het geconstateerde gebrek aan verbondenheid aan te pakken zoekt mijn ministerie steeds meer proactief de samenwerking met de openbare lichamen in CN. Dit geldt bijvoorbeeld voor het opstellen van een Integraal Veiligheidsbeleid en van handhavingsarrangementen voor de Buitengewoon Agenten van Politie, en voor het bevorderen van de verkeersveiligheid. Waar gewenst en mogelijk wordt ondersteuning aan de openbare lichamen geboden, zodat zij hun toezichts- en handhavingsverantwoordelijkheid kunnen nemen. Zo heeft mijn ministerie bijvoorbeeld onlangs ondersteuning geplaatst bij het Openbaar Lichaam Bonaire om het Integraal Veiligheidsbeleid Bonaire uit te werken.

Met de vestiging van de hoofdkantoren van de diensten op Bonaire komt inderdaad een bepaald zwaartepunt op Bonaire te liggen. Dit laat onverlet dat wij gericht investeren in de JenV-diensten die op Saba en Sint Eustatius functioneren op basis van lokale behoeftes. Voor de aanstelling van een medewerker jeugdpreventie is er bijvoorbeeld een projectsubsidie verleend aan Saba.

a. Formatie en (kwalitatieve) capaciteit van het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN)

De Raad heeft zorgen geuit over de invulling van de formatie van het KPCN en geconstateerd dat er zowel kwantitatief als kwalitatief bijstelling vereist is.

Er is sinds 2010 veel in capaciteit en kwaliteit van KPCN medewerkers en materiaal geïnvesteerd. De begroting van het korps is in deze periode bijna verdubbeld. Met het werven van een extra klas aspiranten in 2017 zal de komende jaren het korps op sterkte komen.

Bij het opstellen van het nieuwe inrichtingsplan wordt, naast de toename van de bevolking, ook de aard en omvang van de criminaliteit op de BES alsmede het delen van schaarse capaciteit en middelen door regionale samenwerking betrokken. De in juni 2018 uit te brengen criminaliteitsbeeldanalyse van het OM zal worden betrokken bij het inrichtingsplan.

Over het onderdeel «specialistische researchcapaciteit» vinden op dit moment gesprekken plaats tussen de verschillende korpsen in de regio en met de Nationale politie, over de wijze waarop hier het beste invulling aan kan worden gegeven.

b. Geweldsmiddelen

De Raad merkt op dat de regelgeving voor de toepassing van geweldsmiddelen traag tot stand komt. Op basis van de Rijkswet Politie hebben de betrokken landen overeenstemming bereikt over de inhoud van een ontwerp-onderlinge regeling met regels over de basisbekwaamheid in de geweldsbeheersing, in de aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden en in de schietvaardigheid van de executieve ambtenaren van politie. De daarbij behorende toetsen zijn gezamenlijk opgesteld in het Justitieel Vierpartijen Overleg (JVO) van januari 2016.

De Rijkswet Politie schrijft voor dat deze regels voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba bij algemene maatregel van bestuur (amvb) worden vastgesteld. Tijdens de bespreking van de ontwerp-amvb hebben de bonden in het sectoroverleg Caribisch Nederland aangegeven een overgangsregeling noodzakelijk te vinden. In het JVO van juli 2018 wordt de overgangsregeling voor instemming voorgelegd aan de Ministers van Justitie van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Hierna kan de ontwerp-amvb voor advies aan de Raad van State verzonden worden.

c. Strafrechtelijk beslag

De Raad constateert dat de instantie die wettelijk verantwoordelijk is voor de opslag en het beheer van in beslaggenomen goederen (het Gemeenschappelijk Hof) daartoe niet is ingericht. De Politie en het OM improviseren bij de bewaring van goederen, en de praktijk functioneert daarmee weliswaar afdoende maar dit leidt tot oneigenlijke taakuitoefening en tot het beleggen van kosten bij organisaties die daartoe niet zijn aangewezen. Naar aanleiding van deze constatering is overleg gestart tussen het Hof, het KPCN en het OM. De huidige praktijk is in kaart gebracht en er zijn afspraken gemaakt over de procedures voor inbeslagneming, registratie, bewaring en (eventueel) vernietiging van verschillende soorten goederen.

d. Politiecellen

De aanbeveling van de Raad om detentiecapaciteit te realiseren op Sint Eustatius is nog niet uitgevoerd. De geplande nieuwbouw achter het politiebureau bevindt zich in de fase van een noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan. De voorgenomen bestemmingswijziging is op 29 januari 2018 gepubliceerd. De bezwaartermijn is inmiddels verlopen. Tot op heden heeft het bestuur van het Openbaar Lichaam Sint Eustatius nog geen besluit tot wijziging van het bestemmingsplan genomen. Ik sta in contact met het bestuur om spoedige besluitvorming te bevorderen. Na publicatie van de bestemmingswijziging dient nog een bouwvergunning te worden afgegeven. Oplevering zal op zijn vroegst eind 2020 verwacht kunnen worden.

e. Corruptiebestrijding

Om beter inzicht in aard en omvang van de corruptie te krijgen zal een themaregister voor «*Themaverwerking ten aanzien van ambtelijke omkoping*» worden ingericht. Daartoe dient het Besluit politiegegevens (Bpg) te worden aangepast. De voorgenomen wijziging van het Bpg maakt verwerking door de rijksrecherche van signalen over ambtelijke omkoping mogelijk en moet leiden tot een verbeterde informatiepositie. De consultatie over de voorgenomen wijziging is op 1 juni jl. gesloten. De reacties worden momenteel beoordeeld en, waar nodig, verwerkt. De wijziging zal zowel voor Europees als Caribisch Nederland gaan gelden.

Verder werkt mijn ministerie momenteel samen met de openbare lichamen om te komen tot een Bibob-*light* variant, oftewel een beter screeningsinstrument voorafgaand aan vergunningverlening. Het aanscherpen van de controle door middel van vragenformulieren, antecedenten-checks (JDS), en meer controle en toezicht in de Drank- en Horecaverordening worden momenteel onderzocht. Aan de hand van een *pilot* ten aanzien van bouw- en drank- en horecaverunningen zullen de werkprocessen worden versterkt. Dit moet leiden tot een betere informatiepositie t.a.v. aanvragers van vergunningen.

Onlangs hebben de Staatssecretaris van BZK en ik kennisgenomen van de bestuurlijke rapportage van de Rijksrecherche over de al jarenlang bestaande praktijk bij de uitgifte van grond en erfpachtrechten op Bonaire. Het Openbaar Ministerie BES constateerde hierop dat de verrijking, de willekeur en ander niet-integer gedrag bij de Directie Ruimtelijke Ontwikkeling en Beheer – een onderdeel van het Openbaar Lichaam – mogelijk was doordat er onvoldoende regelgeving en beleid bestaat, waaraan de medewerkers en bestuurders zich hebben te houden. Regelgeving op het gebied van kaveldeling en vergunningen is een lokale verantwoordelijkheid van Bonaire. Het bestuur en de Eilandraad zal voortvarend moeten werken aan een goed ruimtelijk ordeningsbeleid en betrouwbare uitvoering daarvan, inclusief toezicht en handhaving. De Staatssecretaris van BZK en ik zullen tijdens gesprekken met de Bonairi-aanse bestuurders het belang van bestuurlijke ontwikkeling en integriteit blijven benadrukken.

f. Preventie jeugdcriminaliteit en g. Jeugdreclassering

Als jongeren met justitie in aanraking komen, is het belangrijk dat zij vervolgens kunnen rekenen op een normstellende en pedagogische reactie. Daarom heb ik toegezegd het jeugdstrafrecht in 2019 te zullen invoeren. De Minister voor Rechtsbescherming zal, als verantwoordelijk bewindspersoon, de invoering ter hand nemen. Daarnaast is versterking van de preventie van jeugdcriminaliteit van het grootste belang. Hier

spelen andere departementen en de lokale overheden en diensten een belangrijke rol in. De Raad stelt vast dat er een afname heeft plaatsgevonden van jongeren in een jeugdreclasseringstraject, mogelijk als gevolg van een betere toeleiding naar beschikbare zorg. Om beter zicht te krijgen op de risicojongeren wordt registratie binnen het systeem van het Veiligheidshuis mogelijk gemaakt. Het privacy-convenant wordt hierop nog aangepast. De reeds bestaande multidisciplinaire overleggen op Saba en Sint Eustatius zullen in de toekomst ook van dit systeem gebruik kunnen gaan maken.

h. Gedragsgestoorden en verslaafden

Zoals de Raad vaststelt, is sinds 1 november 2017 gestart met een pilotproject voor beveiligde klinische zorg. Aanvankelijk was uitgegaan van de mogelijkheid om in de oudbouw van de Justitiële Inrichting Caribisch Nederland (JICN) te starten met het bieden van klinische zorg. Helaas leent de locatie zich hier niet goed voor. Op dit moment worden een dagprogramma en een behandelaanbod ontwikkeld en is er een indicatieadviescommissie opgericht. Deze indicatieadviescommissie gaat zich eveneens bezighouden met het indiceren voor passende nazorg. Zodra de nieuwbouw van de JICN op Bonaire in gebruik is genomen, zal worden gestart met het plaatsen van deze groep gedetineerden in het speciale paviljoen voor beveiligde klinische zorg. Tevens zullen er voorwaardelijk gestraften met een klinische zorgbehoefte worden geplaatst. De effecten van de behandeling worden onder andere aan de hand van een risicotaxatie gemeten. Indien na afronding van de pilot uit de evaluatie blijkt dat de beveiligde klinische plaatsen structureel moeten worden gemaakt, zal worden bekeken of hiertoe wijziging van wet- of regelgeving noodzakelijk is.

i. Klachtbehandeling

Naar aanleiding van de aanbeveling van de Raad heeft DJI de procedure van klachtbehandeling in de JICN gewijzigd. Bij klachten spreekt de gedetineerde nu allereerst met het afdelingshoofd over zijn klacht. Veel problemen worden in een dergelijk gesprek reeds opgelost, waardoor het zelden nodig blijkt om te escaleren naar de Commissie van Toezicht. Ook is het klachtenformulier aangepast zodat duidelijker is waarvoor men een klacht kan indienen. Tot nu toe zijn er geen klachten ingediend die niet door het afdelingshoofd of de Commissie van Toezicht opgelost konden worden. Uit de praktijk blijkt dus dat er vooralsnog geen behoefte is aan een beroepsmogelijkheid. DJI blijft de komende periode de ingediende klachten en de afhandeling daarvan monitoren.

Andere onderwerpen

Bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving

Het is bemoedigend om te zien dat de Gezaghebbers hun bestuurlijke handhavingstaken serieus nemen. Zij hebben in dat verband om uitbreiding van het bestuurlijk instrumentarium verzocht en daarmee een belangrijk signaal afgegeven dat de wens en wil tot optreden er is, maar dat deze rol momenteel onvoldoende kan worden ingevuld. Samen met de Staatssecretarissen van BZK en VWS onderzoek ik momenteel de verschillende verzoeken.

Versterking en ontwikkelkracht keten

In antwoord op de door de Raad genoemde «noodkreet» van het Strategisch Overleg Justitie (SoJ) over de ontwikkelkracht in de keten, zijn

er in eerste instantie tijdelijk (2–3 jaren) enkele extra fte voor beleidsmedewerkerfuncties beschikbaar gesteld. Deze nieuwe medewerkers zullen aan de slag gaan bij diverse organisaties binnen de keten om de diensten verder te professionaliseren.

Immigranten uit Venezuela

Nederland treft, daar waar het Bonaire betreft, de nodige maatregelen om voorbereid te zijn op een eventuele substantiële migratiestroom. Ik ondersteun de aanbeveling van de Raad dat er een goede samenwerking dient te zijn met en tussen de diensten. Bij een grote toestroom van om bescherming vragende migranten heeft mijn ministerie in samenwerking met het Openbaar Lichaam Bonaire, de uitvoeringsorganisaties (o.a. Koninklijke Marechaussee, Korps Politie Caribisch Nederland en de Immigratie- en Naturalisatiedienst Caribisch Nederland) en Defensie een noodplan ontwikkeld.

De Raad dringt aan op evenredige inzet van de Kustwacht op en rond Bonaire. Op Bonaire zijn permanent 2 fte's Kustwacht personeel gestationeerd, die over een Kustwachtvaartuig beschikken. Ook zijn de vaar/presentiedagen van de Kustwacht in Bonaire in 2017 al fors uitgebreid. Het presidium van de Kustwacht heeft het verzoek van de Gezaghebber van Bonaire om meer inzet besproken en is van mening dat met de huidige inzet recht wordt gedaan aan de verplichtingen uit de Rijkswet Kustwacht en in het licht van de huidige omstandigheden. Als zich een significante verslechtering van de situatie voordoet, zal de regering passende maatregelen nemen.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus